

PROLOOG

772 n. Chr.

F larden rook dreven over het verenkleed van de kraai. Met knipperende ogen rekte de vogel zijn hals en spiedde over het puin van de gebouwen, de met pijlen en speren doorboorde hutten en de opgestapelde lijken. Toen het dier zeker wist dat er geen enkel gevaar dreigde, keerde hij zich weer naar de zuigeling, op wie hij zojuist was geland. Het kind leefde nog. Het was in een dekentje gewikkeld. Alleen zijn gezichtje was te zien. Niet onder de indruk van het geschreeuw uit het bundeltje, pikte de kraai in de wangetjes en hield zijn kop scheef, om te controleren of zijn prooi inderdaad zo hulpeloos was als hij leek. De opengesperde ogen van het kind glansden vochtig en beloofden een lekkernij te worden.

Een pijl doorboorde de kraai en zijn laatste vlucht eindigde tegen een graanvat. Een jonge vrouw met rood haar rende met een boog in haar hand over het puin, bukte zich om de zuigeling te onderzoeken en tilde hem op. Voordat ze weer verdween, trok ze het kadaver van de vogel van de duigen. Toen liep ze terug, kind en kraai in de armen, naar een langgerekt gebouw dat tussen de resten van de hutten stond.

Imma's ogen raakten snel gewend aan het schemerduister in de hal. In de schaduwen tussen de talgkaarsen herkende ze de mannen en de vrouwen van haar stam, die tegen de muren leunden en fluissterend met elkaar spraken. Dachten ze misschien dat de vijanden voor de poorten hun woorden hierbinnen konden verstaan? Anderen sliepen op de kale vloer. Onder hen waren vluchtelingen uit andere Saksische dorpen, die naar de Aeresburg waren gevlucht voor de

aanval van de Franken. Als de voorspelling van de oude Drogo zou uitkomen, hadden ze hun lot alleen maar uitgesteld. Niemand, zo had de ziener drie dagen geleden verkondigd, zou de belegering ongedeerd doorstaan.

Een straal daglicht viel door de rookafvoer in het midden van de hal. Badend in het licht stond Osnag voor de oudsten en hield een van zijn toespraken. Osnag, dacht Imma, heeft ons deze oorlog bezorgd. De Saksische hertog had zichzelf de bijnaam Widukind – kind van het woud – gegeven, een titel die maar weinigen hadden mogen dragen in de lange geschiedenis van de stammen. Zolang als de priesters zich konden heugen – en hun overleveringen reikten terug tot de tijd waarin de heilige boom was geplant – had geen mens zichzelf deze naam toegeëigend. Maar Osnag had het gewaagd. Net zoals hij het had gewaagd om de stammen tegen de Franken op te zetten. En nu waren de dorpen verwoest, de broeders en zusters dood of tot slaaf gemaakt en de laatsten van de ooit zo trotse Saksen kropen bij elkaar in deze vesting en wachtten op het einde. Maar Osnag plaatste zichzelf nog steeds in het volle licht en preekte oorlog alsof er niets was gebeurd.

Imma liep naar de groep van oudsten, ging voor Osnag staan en duwde het kind tegen zijn borst. Verbluft greep de vorst naar het bundeltje.

‘Zorg voor hem, Osnag. Misschien lukt het je deze keer om een van ons te redden.’ Met die woorden liet ze de hertog en de oudsten staan. Het zwijgen achter haar rug sprak boekdelen.

Ze verliet de hal via een valdeur aan de zijkant, die voor het binnendrijven van het vee was bedoeld. Varkens en geiten hadden deze ingang echter al weken niet meer gebruikt. De voorraden waren op en de honger had zich in de belegerden ingevreten. Voordat de Franken voor de Aeresburg waren verschenen, spande Imma’s wollen jurk nog om haar heupen. Nu fladderde datzelfde gewaad om haar lijf als lommen om een vogelverschrikker.

De Irminsul, de heilige boom, rees in de gloed van de Saksische zomer op naar de hemel. De reusachtige stam en de overhangende takken verbaasden Imma telkens weer. Ze knielde soms urenlang

voor de eik, verstard in ontzag voor de macht van de goden. Maar vandaag voelde ze geen behoefte om Irmin te eren. Haar verlangen was aards. Achter de machtige stam van Irminsul stond een kuilhuis, een dak dat over een uitgraving in de grond was getimmerd. In de koelte van zijn aardrijk placht Drogo de offergaven voor Irmin vers te houden, appels uit het heilige bos en lendenstukken van gewijde schapen en geiten. Maar nu diende het kuilhuis een ander doel.

Ze groette de beide krijgers die zich voor het dak hadden geposteerd, en wilde verdwijnen in de duisternis van de hut. Maar Radbert greep haar arm en hield haar tegen.

‘Imma! Je mag niet alweer naar beneden, naar de gijzelaars. Als de oudsten het te horen krijgen, zal Widukind ons aan de boom laten spijkeren.’

‘Heb je de gevangenen dan eten gebracht?’ vroeg ze en ze voelde hoe het bloed haar naar het hoofd schoot. ‘Wil je misschien dat ze verhongeren? Wat denk je dat Widukind met je doet als je ons enige onderpand tegen Carolus Magnus in een hol laat creperen?’

Radberts grip werd minder vast. ‘Je weet net zo goed als ik dat er niets meer te eten is. Moeten we onszelf doodhongereren zodat de Franken kunnen overleven?’

Imma hield de kraai voor het gezicht van de bewaker. ‘Geen zorgen, Radbert. Niemand komt aan jouw laatste voorraad gedroogde vruchten. Daar heb ik zelf voor gezorgd.’

Ze zag de begeerte in Radberts ogen terwijl hij naar de kraai keek. Even nog hield hij Imma’s arm vast, toen liet hij haar los.

‘Goed dan, bij Saxnoth! Maar haast je. Als de volgende aanval begint, zullen ze je nodig hebben bij de palissaden.’

Imma glipte het kuilhuis binnen. In de houten planken van de vloer was een klep uitgespaard, afgesloten met een lans die door twee lussen van henneptouw was geschoven. Imma trok het wapen eruit, gooide het achteloos aan de kant en tilde het luik op. Daaronder heerste duisternis. Je zou Radbert in een vat moeten verdrinken, dacht ze, die sukkel had alweer vergeten om de talglampen te vervangen. Ze zocht in het kuilhuis naar een lamp, ontstak die en daalde af.

Het aardrijk ontving haar met kilte. In de rotsige bodem was een

doolhof van gangen aangelegd, alsof een reusachtige mol hier zijn thuis had. Geen buitenstaander vond hier ooit de weg naar buiten. Het was de perfecte gevangenis.

Als spookachtige armen staken de wortels van Irminsul uit de aarde. Imma gebruikte ze om zich te oriënteren, ze kende de boom als geen ander. Alleen de priesters waren nog vertrouwder met de kolos, die sinds mensenheugenis op de Aeresburg groeide en groeide, en die symbool was van de Saksen en tevens de plek waarheen de goden op feestdagen naar de aarde afdaalden. Geen wonder dat de Franken de boom wilden vellen. Daarmee zou de ondergang van het oude geloof zijn bezegeld. Net als de triomf van het christendom, die nieuwe religie die Imma op mysterieuze wijze fascineerde.

‘Isaak!’ riep ze de duisternis in, terwijl ze door de kronkelende gangen schoot. ‘Isaak!’

De stilte die Imma tegemoet sloeg, verontrustte haar. Was er iets met Isaak gebeurd? Onmogelijk. Niemand zou zich in deze situatie aan een koninklijke gijzelaar vergrijpen.

Ze zag het lichtschijnsel pas toen ze al voor de nis stond. Isaak zat gehurkt op de grond, met zijn rode cape uitgespreid, en hield zijn hoofd over iets glinsterends gebogen. Had hij haar dan helemaal niet gehoord?

‘Isaak,’ zei Imma nog eens, en het zou haar niet hebben verbaasd als hij niet had opgekeken van datgene waarmee hij bezig was.

Maar Isaak hief zijn hoofd. Ondanks de schaarse verlichting kon ze al zijn gelaatstrekken onderscheiden. De donkere haren die de Frankische adel kenmerkten, vielen over zijn schouders. Zijn houding was zelfs na weken in dit hol nog die van een heer. Zijn handen waren sterk en zacht. Zijn ogen heldergroen.

Imma zoog de mufte lucht op. ‘Hoe kom je aan dat licht?’ vroeg ze.

‘Tondelzwam, hars en hout. Daarvan is hier beneden genoeg te vinden. Wat niet voorhanden is,’ hij wees op een met zilverbeslag versierde buidel aan zijn riem, ‘heeft een praktisch mens zelf in zijn zak.’

Imma onderdrukte een lach en zette de talglamp op de grond. ‘Hier heb je beter licht.’

‘Er is al meer licht sinds jij hier bent.’

Ze keek verlegen om zich heen in de duisternis. In andere, verderop gelegen nisjes van de doolhof hurkten drie andere mannen die zaten te wachten tot Carolus Magnus hen uit de klauwen van de Saksen zou bevrijden. Imma hoopte dat die dag niet al te gauw zou komen.

Ze liet hem de kraai zien. ‘Het is niet veel. Maar het zal helpen. Osnag zal de terugkeer van de onderhandelaar afwachten, voordat hij beslist of jullie hier beneden nog steeds te eten krijgen of...’ De woorden stokten in haar keel.

‘Of dat we aan de Irminsul gespijkerd worden? Dan zou jouw kraai dus mijn galgenmaal zijn. Maar dat zal moeten wachten. Kijk, ik heb ook een vogel voor jou gevangen.’

Hij ging staan en hield iets glinsterends omhoog. Imma tilde de lamp op om het beter te kunnen zien. In Isaaks rechterhand lag een amulet die talloze edelstenen bevatte. Onder de talglamp gloeide de dieprode kleur van de stenen op. De amulet had de vorm van een vogel, een roofvogel, zag Imma. Nog nooit had ze zoiets gezien.

Met een vinger van zijn linkerhand beroerde de Frank het juweel en liet het in twee stukken uiteenvallen. Tovenarij?

Imma begreep het al. Isaak had het sieraad geprepareerd. Twee halve vogels lagen nu op zijn handpalm, elke had een vleugel. Isaak knikte en ze pakte een helft.

‘Het is niet zo voedzaam als jouw geschenk, maar daar staat tegenover dat het blijvend is.’ De Frank sloot zijn hand om het resterende stuk.

Imma knoopte de leren band los die haar haren in toom hielden en wilde die om het sieraad wikkelen, maar Isaak hield haar tegen.

‘Dit sieraad is erg oud. De Merovingers hebben het nog gedragen. Iemand van jouw stam zou het kunnen herkennen als een teken van de vijand. Stop het weg. Voorlopig.’

‘Hoelang, Isaak?’

Hij kuste haar.

Imma stak de amulet in een zak van haar gewaad. ‘Ik zal je bevrijden. Vannacht nog. Ik haal je uit deze doolhof, er is een geheime gang die je de burcht uit leidt. Niemand kent die, alleen de priesters en de zangeressen.’

‘Nee, Imma. Ik ben hier om een belangrijke reden. Jullie onderhandelaar heeft zich, met alleen mijn leven als onderpand, in het kamp van mijn koning gewaagd. De onderhandelingen aldaar kunnen tot een vreedzaam einde van deze oorlog leiden. Dan zou je kunnen gaan en staan waar je wilt.’

‘Ik ben al waar ik zijn wil.’ Ze maakte de spelden los die haar jurk om haar schouders hadden gehouden. ‘En als je niet wilt vluchten, dan weet ik een andere manier. Dan zul je hier bij mij moeten blijven. Zolang als ik het wil.’

‘In een klam hol in de eeuwige duisternis met dode kraaien als voedsel?’ Hij lachte. ‘Echt, ook ik ben waar ik wil zijn.’

Toen doofde hij het licht.

De onderhandelaar van de Saksen keerde twee dagen later terug van de besprekingen met de Franken. Zijn hoofd zat op een lans gespietst, die ’s nachts voor de oostpoort van de Aeresburg was neergezet. Op de wangen en het voorhoofd hadden zijn beulen het teken van Christus geschilderd.

Osnag was razend. In de grote hal hield de Saksenvorst nog meer redevoeringen en hij kreeg bijval van de oudsten, die met de zwaarden op hun schilden sloegen. Waarom de onderhandelingen met de koning van de Franken mislukt waren, wist niemand. Eén ding was zeker, vanaf nu zouden alleen de wapens nog spreken.

Bij zonsondergang liep Imma naar Osnag toen de vorst zijn strijddros inspecteerde. De belegerden hielden er rekening mee dat de Franken bij de volgende aanval al hun krachten zouden mobiliseren en de palissaden zouden bestormen.

‘Osnag,’ zei Imma. De Saksenvorst keek niet op of om.

‘Widukind,’ probeerde ze. Nu keek hij wel in haar richting.

‘Wat wil je? Mij opnieuw terechtwijzen? Dit keer heb je geen publiek, dus spaar je adem.’

Imma peuterde aan het hoofdstel van de moor. Bit en teugelring waren gemaakt van ijzer en voorzien van fijne graveringen. ‘Wat gebeurt er met de gijzelaars?’

‘Ze zullen vannacht sterven. De Franken zullen pas bij zonsopgang

aanvallen. Tot dan hebben we de tijd om de gevangenen aan Irmin te offeren. In ruil daarvoor zal hij ons geluk in de strijd verschaffen.'

'Als je de gevangenen laat leven, durven de Franken ons misschien niet aan te vallen.'

'Ze krijgen hun mannen net zo levend terug als wij de onze. Drogo zal ervoor zorgen dat hun geschreeuw tot in het vijandelijke kamp te horen is.' Hij fronste zijn voorhoofd. 'Wat kan jou het lot van de gevangenen schelen?'

Imma friemelde aan de amulet die ze onder haar gewaad verborgen hield. Toen ze antwoordde, beefde haar stem. 'Hun lot laat mij koud. Maar als Irmin vannacht moet worden aangeropen, moet ik me tijdig voorbereiden. Ik ben de eerste zangeres, en het is mijn stem die de god uit zijn slaap moet wekken. Dat weet je toch?'

Osnag knikte. 'Natuurlijk weet ik dat. Ga dan, bereid je voor, ook ik moet mij wapenen.'

Imma verwijderde zich. Toen ze zeker wist dat de vorst haar niet meer kon zien, rende ze zo snel als de tranen over haar wangen liepen naar het kuilhuis.

De gevangenen waren verdwenen. Radbert stond zelfs niet meer op wacht voor het kuilhuis. Het was niet nodig om nog een keer naar beneden af te dalen. Drogo had de gijzelaars laten ophalen en bereidde ze voor op de ceremonie.

Vertwijfeld wrong Imma haar handen. Hoe kon ze voor de Irminsul verschijnen en zingen, omringd door alle stamgenoten, terwijl Isaak voor haar ogen aan de boom werd geslagen? Hoe kon ze de god van de Saksen ooit weer respect tonen? Als hij Isaak zou doden, had zij dan niet het recht om zich van Irmin af te keren en zich voor een nieuwe god open te stellen?

Een gedachte kwam in haar op. Beschut door de bomen haastte ze zich door het heilige bos naar de rand van de vesting. Hier waren de palissaden onbewaakt. En met goede reden: aanvallers zouden de steile rotsen moeten beklimmen en zouden een eenvoudige prooi zijn voor neerstortende boomstammen en brandend berkenpek. Uit de rotsen ontsprong in het voorjaar een bron, een gebeurtenis die door de Saksen met een feestdag gevierd werd. Ook in de zomer

spoot er af en toe water uit. Dankzij dit wonder kon de Aeresburg bij belegeringen vele maanden standhouden. Het fenomeen moest zo oud als de wereld zijn, want het water had voldoende tijd gehad om een tunnel door het gesteente te slijten. Een tunnel waarvan nauwelijks iemand op de hoogte was, en al helemaal niet de Franken. Maar daarin zou verandering komen.

Imma knielde tussen de vlierstruiken en vond de stapel dood hout die over de ingang van de tunnel was neergelegd. Toen begon ze de takken en stammen aan de kant te schuiven. Drogo zal gelijk krijgen met zijn voorspelling, dacht ze: geen Saks zal de belegering ongedeerd doorstaan.

802 n. Chr.

† **S**Nachts spuugde de oude vrouw weer bloed. Hij kon het zien, in het maanlicht dat door de kieren van het hok viel. Dan haar gekuch, haar gerochel. Soms, als de krampen haar wakker maakten, vervloekte ze zelfs de dood.

Thankmar hield het niet meer vol naast Rosvith. Hij bevrijdde zich uit haar leerachtige omhelzing en schoof van haar weg, zachtjes, zodat ze het niet zou merken. Maar de cederhouten wand van de barak hield hem tegen. Hij drukte zijn wang tegen de wand en luisterde naar het gesnurk van de andere slaven, het geritsel van hun lompen en het gerinkel van de kettingen. Nachtmerries deden sommigen kreunen. Een grijsaard praatte in zijn slaap.

Ze waren ongeveer met z'n vijftigen. Sinds drie weken verbleven ze in de havenwijk van Genua, de meest beruchte slavenmarkt van het Frankische Rijk. Op plekken zoals deze kocht men geen zijde uit Byzantium of katoen uit Syrië. Niemand prees glaswerk uit Tyrus, sandelhout uit Egypte of suikerbroden uit Tripolis aan. Hier rook het naar zweet en vuil, naar uitwerpselen en wanhoop. Voor de hokken wachtten de gevangenen bij tientallen lijdzaam hun lot af, dat hen naar de bakovens van Arabië zou leiden. Daar snakten de Abbasiden naar de blanke slaven uit het noorden, waarvoor ze met klinkende dirhams betaalden.

In een ver verleden waren deze slaven misschien vreeswekkende zwaardvechters of goedmoedige priesters geweest, handwerkslieden of kooplui, varkenshoeders of eigenaars van vruchtbare landerijen. In de halsketenen van de slavernij waren ze slechts heidenen, niet

gedoopt, die het geloof in de gekruisigde afwezen. Het nieuwe Fran-
kische volksrecht had lijfeigenschap weliswaar verboden, maar dat
gold slechts voor christenen. Wie bij de oude goden bleef, belandde
in de kerker, op het schavot of op een mensenmarkt zoals in Genua.

Rosvith legde van achteren haar hand op Thankmars schouder en
trok hem terug tegen haar hete lijf. Roodachtig schuim borrelde nog
steeds tussen haar lippen op, terwijl ze zijn lichaam met dwingende
handen betastte. Thankmar sloot zijn ogen en riep Saxnoth aan, om
toch eindelijk het oude wijf de dood te gunnen. Haar gehijg en haar
stokkende ademhaling waren een afgrijselijk liefdeslied, dat pas door
de geluiden van de naderende dag werd overstemd.

Bij de eerste zonnestraal vloog de deur van de barak open. In de
deuropening verscheen het forse silhouet van de slavenhandelaar
Grifo. Zoals altijd droeg hij aan zijn riem zijn leren beurs, net zo dik
gevuuld als zijn pens. Humeurig dreef hij de gevangenen het onderko-
men uit, terwijl hij hun folteringen en dood voorspiegelde als er niet
gauw kopers kwamen. Dat zijn moorddreigementen serieus waren,
had hij op weg naar het zuiden veelvuldig bewezen. Als hij onderweg
onvoldoende voedsel voor de slaven had, zette hij de gevangenen op
een rijtje tegen een wagenwiel. De eerste drie die groter dan het wiel
waren, verbruikten te veel voedsel en werden onthoofd. Thankmar
haatte de kale slavenhandelaar, en toch wachtte hij elke ochtend ver-
langend op Grifo's wekroep, die hem uit de omhelzing van de oude
heks bevrijdde.

De handel werd al dagenlang door de hitte lamgelegd. Zelfs de
Arabieren, de in hitte geboren woestijnzonen, schuifelden bedacht-
zaam door de anders zo levendige haven van Genua.

Zonder het minste zuchtje wind lag de stad zieltogend te stoven,
en boven de Ligurische Zee trilde de lucht als boven een kom vis-
soep. De malaise nagelde de schepen aan de kades. De ongelukkige
kapiteins die bederfelijke waar hadden geladen, moesten met lede
ogen toezien hoe hun vracht wegrotte. Uit laadluiken en vaten steeg
een ontbindingsstank op die over de havenwijk bleef zweven, en
geen enkele windvlaag was zo genadig om hem af te voeren.

Grifo's slaven brachten de dag door in het vuil voor de barak, waar

ze zich aan de Arabische klanten moesten presenteren. Een laag stof kleurde hun lichamen grijs, en zelfs de sterksten waren uitgemergeld door ziekte en honger. Nauwelijks een koper keurde Grifo's aanbod een tweede blik waardig. Desondanks prees de slavenhandelaar onverminderd met volle stem en lege woorden zijn waren aan.

Hij had slechts uitschot te bieden: de potige Odo, ooit visser aan de stranden van Aremorica. De huilerige Grimold, een geldschieder uit Soissons, die zich erop liet voorstaan dat hij ooit de keizer zelf uit de brand geholpen had. Werinbert, een Aquitaanse zeepmaker met uitgebeten handen. De kleine Bertrada, die van de bisschop van Salzburg was geweest, maar was gevlucht, gepakt, blind gemaakt en doorverkocht. Rosvith, de Thüringse heks voor wie iedereen in het kamp bang was. Onder Grifo's slaven bevonden zich geen sterke kerels voor de lijfwacht van een Arabische vorst en geen struise vrouws-personen voor een harem.

Thankmar onderscheidde zich nauwelijks. Hij was een donkerharige knaap met een smal, maar sterk lijf. Zijn ledematen waren lang. Alleen de misvormde voet verstoorde het beeld van een goedgebouwde jongeman. De voet was in een onnatuurlijke hoek naar binnen gedraaid, zodat hij op de zijkant in plaats van op de zool moest lopen. De overige spieren van zijn lichaam waren goed gevormd, als door een antieke meester uitgehouwen met een beitel, maar het vlees van het misvormde been was tot aan de dij week en wit, omdat er geen kracht in zat.

Urenlang zat Thankmar in de zon en kneedde wonderlijke dingen uit een klompje leem: paarden met mensenhoofden, zwaarden die uit bomen groeiden, woeste gezichten met verwaaide baarden.

Thuis in Haduloa aan de Elbemonding hadden zijn handige vingers hem voortdurend in de problemen gebracht. Door zijn zieke voet was hij niet geschikt voor het veldwerk. In de lange winters moest hij worden gevoed door zijn ouders en zijn broers. Maar wat zijn voet aan beweeglijkheid miste, compenseerden zijn handen weer. Thankmar kreeg de taak om klei te bakken en de familie van potten te voorzien – een werkje dat normaal gesproken door vrouwen werd verricht. Maar hij was handiger dan iedereen en zijn han-

den waren tot nog veel meer in staat. Ze veranderden de kreupele jongen in een succesvolle dief. Hoe vaak hij wel niet 's nachts het erf was afgesloten en het dorp had verlaten, om door de bossen naar het naburige dorp te hinken. Dankzij zijn buitengewone talent lukte het hem om de kippenhokken en schuren binnen te dringen en eieren en melk te stelen zonder dat iemand iets in de gaten had – zelfs runderen en pluimvee leken hem niet op te merken. De vos, zo stelde hij zich vaak voor, moest hem groen van jaloezie vanuit het struikgewas beloeren. Geen deur was veilig voor hem, en als hij de volgende ochtend een paar eieren onder de kippen van het ouderlijke erf legde, voelde hij zich opgelucht omdat hij iets aan de kost kon bijdragen. Noch zijn vader, noch zijn moeder of zijn broers kwamen ooit te weten dat er een dief onder hen leefde. Misschien hadden ze hem anders weggejaagd. De jonge Saks twijfelde vaak over zijn nachtelijke strooptochten, maar de voldoening op het gezicht van zijn vader, die 's ochtends met twee dozijn eieren onder zijn arm uit het kippenhok kwam, maakte alle gewetenswroeging weer goed.

Maar die dagen waren allang voorbij. Nu waren zijn handen de handen van een slaaf en het enige waarvoor ze gebruikt werden, was het zinloze kneden van leem. 's Avonds kneep Thankmar zijn werkjes weer tot klonten in elkaar, want hij zou niet weten aan wie hij ze kon geven.

Als de zon achter de horizon verdween, trokken de slaven zich terug in de barak. Slaapplaatsen waren schaars. Wie het hok te laat bereikte, moest staande slapen, wat de nacht onverdraaglijk maakte, zelfs als je tegen een paal of de wand kon leunen.

Thankmar verloor de wedloop om een rustplaats elke avond weer. Eerst sleepte hij zijn kreupele voet achter zich aan. Daarna probeerde hij snelheid te winnen door op de zijkant van zijn voet te lopen. Hij schreeuwde daarbij van woede, maar dat hielp ook niet. Niet zijn gebrek ontstak de razernij, het was de onverschilligheid van de andere gevangenen die hem woest maakte.

Rosvith was anders. Ze had een vriendin geleden, toen hij de eerste keer hulpeloos midden in de overvolle barak had gestaan. Vertwijfeld had hij geprobeerd om het zich staande zo gemakkelijk mogelijk te

maken en hij verplaatste zijn gewicht naar het gezonde been. Maar alle moeite was vergeefs. Steeds weer struikelde hij, viel op een slappende en oogstte klappen en vloeken. Toen had hij de oude vrouw vanaf het andere eind van de ruimte zien wenken. 'Kom maar hier, jochie,' had ze gekraaid en de huid aan haar wikkende armen wapperde heen en weer als een vlag in de storm. Dat de slaappleaats naast haar nog vrij was had Thankmar wel verbaasd. Maar hij had zich dankbaar op het stro laten vallen, zonder vragen te stellen.

Nu sliep hij al vier weken aan Rosviths zijde. Elke nacht schudde haar gammele lijf van de krampen en de tijd tussen de hoestaanvallen werd steeds korter. Thankmar kende de aard van haar ziekte goed: de Fenriswolf, de broer van de Midgardslang en grootste vijand van de goden, hield de oude in een wurggreep. De symptomen waren duidelijk. Het beest zat diep in haar lijf en verslond haar blaffend en huilend van binnenuit. Je kon zijn werk 's nachts observeren, wanneer Rosviths gehoest en haar bloederige braaksel getuigden van de strijd in haar ingewanden. Thankmar had nog nooit een bezeten mens ontmoet, maar hij herinnerde zich de verhalenvertellers in zijn vaderland, die over die verschrikkelijke veranderingen konden vertellen, over mannen en vrouwen die wolfskoppen kregen en die geen menselijke gevoelens meer hadden, alleen nog maar bloeddorst en moordlust.

Rosvith was nog niet veranderd. Maar haar koortsachtige verlangen naar Thankmar was zo ongewoon voor een oude vrouw, dat het alleen maar een symptoom van bezetenheid kon zijn. De eerste nacht al had hij plotseling haar hand in zijn lendenen gevoeld. Daarna lag de ouwe opeens boven op hem. Haar ogen hadden gegloeid van begeerte en haar trillende hand had een dolk tegen zijn oor gedrukt. Tegenstribbelen zou een dodelijke stommiteit zijn geweest.

Ze kwelde hem bijna elke nacht. Zijn kreupele voet dwong hem elke avond weer naar haar slaappleaats en van zijn medegevangenen hoefde hij geen hulp te verwachten. Die keken of grijnzend toe, of wendden zich beschaamd af. Hij was de slaaf van een slavin.

Het mes gaf haar macht. Als hij het te pakken kon krijgen, zou ze hem met rust moeten laten. Hoe had Rosvith de dolk naar binnen

kunnen smokkelen? Waar hield ze het wapen verstopt?

Op onbewaakte momenten doorzocht Thankmar het stro, steeds met hetzelfde verpletterende resultaat. Er bleef slechts één mogelijkheid over: de dolk moest ergens in haar lompen verborgen zijn, zodat ze hem overdag bij zich kon dragen. Thankmar wachtte op een geschikt moment om de oude te ontwapenen. Geduldig liet hij de dagen verstrijken, zat op het kleine plaatsje voor de barak, bewerkte leem en observeerde elke beweging van zijn kwelgeest.

Op die ochtend zat Rosvith tegen een manshoge aardewerken kruik geleund en leek te slapen. Duidelijk drong het welbekende gerochel tot hem door. Als hij nu naar haar toe sloop, zou hij het wapen misschien onopgemerkt kunnen bemachtigen. Waar moest hij zoeken? Wat zou er gebeuren als ze hem in de gaten kreeg?

Terwijl hij nadacht, ontstond onder zijn handen een menselijke figuur van vochtige aarde. Hij bekeek zijn werk met gefronst voorhoofd en streefde zachtjes de contouren, het kleine hoofd, de vrouwelijke vormen van de romp. Een vrouw. Zijn vinger bleef hangen. Hij wierp een blik op Rosvith. Een ketting van blauwe kralen slingerde vanaf haar hals haar gewaad in en verdween tussen haar borsten. Natuurlijk. Een betere verstoppelsek voor het mes had ze niet kunnen hebben.

Toen hij het figuurtje weglegde viel het uit elkaar, maar hij sloeg er geen acht op. Zijn aandacht gold de ketting om Rosviths hals. De andere slaven doezelden of werkten in de schaduw. Niemand die op hem lette toen hij ging staan. Ook Grifo was nergens te bekennen. Hij had het prettiger gevonden als hij had geweten dat de slavenhandelaar ergens bezig was. Onzin! Hij zette zijn bedenkingen aan de kant en hinkte over het hete zand naar Rosvith.

Onopgemerkt bereikte hij de stapel potten, kannen en kruiken waartegen de slapende Rosvith zat. Kruijpend sloop hij om het vaatwerk heen. Stilletjes vervloekte Thankmar zijn mismaakte voet, die hoorbaar over het zand schoof. Hij hurkte achter een groot voorraadvat en luisterde. Aan de andere kant van zijn verstoppelsek gaf Rosvith met onverminderde geluidsterkte kond van haar slaap. Voorzichtig kroop hij om de kruik heen.